

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตร

ทะเบียนเลขที่ สช 64100154

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตร คำขอเลขที่ 62100218 ทะเบียนเลขที่ สช 64100154 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 9 กันยายน 2562

ประกาศ ณ วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2564

(นายจุติไกร สิริระพันธุ์)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตร

Khao Kaw Gor Diew Phichit หรือ Kaw Gor Diew Phichit Rice

- (1) เลขที่คำขอ 62100218 ทะเบียนเลขที่ สช 64100154
- (2) วันที่ยื่นคำขอ 9 กันยายน 2562
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดพิจิตร
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดพิจิตร ชั้น 4 ถนนพิจิตร-ตะพานหิน
ตำบลท่าหลวง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร 66000
- (4) รายการสินค้า ข้าวขาวกอเดี่ยว
- (5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตร (Khao Kaw Gor Diew Phichit หรือ Kaw Gor Diew Phichit Rice) หมายถึง ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวสาร ที่แปรรูปมาจากข้าวพันธุ์ขาวกอเดี่ยว 35 เป็นข้าวนาปี ไร่ต่อช่วงแสง เมล็ดยาว รูปร่างเรียวยาว เมื่อบดหุงสุกข้าวร่วนค่อนข้างแข็ง ปลุกกรอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอของจังหวัดพิจิตร ได้แก่ อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอสามง่าม อำเภอสากเหล็ก อำเภอมหาราช และอำเภอบึงนาราง

ลักษณะของสินค้า

- (1) พันธุ์ข้าว : พันธุ์ขาวกอเดี่ยว 35
- (2) ลักษณะทางกายภาพ
- ข้าวเปลือก เมล็ดยาว เรียว สีเหลืองอ่อน (สีฟาง)
 - ข้าวกล้อง เมล็ดยาว เรียว สีน้ำตาลอ่อน
 - ข้าวสาร เมล็ดยาว เรียว สีขาวขุ่น เมื่อบดหุงสุกข้าวร่วนค่อนข้างแข็ง
- (3) ลักษณะทางเคมี
- ปริมาณอมิโลสสูง (ร้อยละ 26-28)
 - ปริมาณไนอะซีนสูง

(6) กระบวนการผลิต

การปลูก

(1) พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกต้องเป็นดินเหนียวและดินเหนียวผสมดินทราย ในพื้นที่ 6 อำเภอของจังหวัดพิจิตร

(2) เมล็ดพันธุ์ต้องเป็นพันธุ์ขาวกอเดียว 35 จากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร แหล่งผลิตข้าวชุมชนมาตรฐาน GAP ที่ผ่านการรับรองคุณภาพแล้ว หรือหากกรณีเกษตรกรทำเชื้อพันธุ์ข้าวเอง ต้องมีการตรวจสอบย้อนกลับได้ว่าเมล็ดพันธุ์แรกเริ่มได้มาจากหน่วยงานที่ถูกรับรองมาตรฐาน

(3) ฤดูปลูกข้าวนาปี ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม

(4) ทำการเตรียมดิน โดยการไถตะ ไถแปร หรือไถคราด

(5) จัดเตรียมต้นกล้า ให้เหมาะสมกับการปลูกแต่ละประเภท

(6) ปลูกแบบนาโยนหรือปักดำหรือนาหว่าน ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

(7) ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยเคมี รวมถึงการกำจัดวัชพืช ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

การเก็บเกี่ยว

(1) เก็บเกี่ยวช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน - ต้นเดือนธันวาคม

(2) เก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน หรือใช้เครื่องจักร โดยต้องทำความสะอาดเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ก่อนเก็บเกี่ยวข้าวทุกครั้ง และต้องควบคุมการเจอบนของเมล็ดข้าวสายพันธุ์อื่นๆ

(3) สถานที่เก็บรักษาข้าวเปลือก ต้องเก็บโดยแยกข้าวแต่ละสายพันธุ์ ควรมีป้ายแสดงข้อมูลข้าวชัดเจน เก็บไว้ในที่แห้งและสะอาด โดยควบคุมให้มีความชื้นไม่เกินร้อยละ 15

การแปรรูป

(1) การรับซื้อข้าวเปลือก (ยกเว้นผู้ปลูกและผู้แปรรูปเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน)

- ผลผลิตต้องมาจากเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตข้าวขาวกอเดียวพิจิตร และปฏิบัติตามกระบวนการเพาะปลูกข้าวขาวกอเดียวพิจิตร

- มีการจัดการเก็บข้าวขาวกอเดียวพิจิตร ไว้ในกระสอบ ปิดมิดชิด แยกออกจากข้าวพันธุ์อื่นๆ และมีการจดบันทึกแหล่งที่มา วันที่รับวัตถุดิบ ผู้ผลิตวัตถุดิบ ปริมาณรับซื้อ หรือข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นเอกสารในการตรวจสอบย้อนกลับ

- มีการตรวจคุณภาพข้าวเปลือก ข้าวขาวกอเดียวพิจิตร ณ จุดรับซื้อ ได้แก่ ข้าวเปลือกทั่วไป ความชื้นไม่เกินร้อยละ 15 และข้าวเปลือกเกี่ยวสดความชื้นไม่เกินร้อยละ 30 สิ่งเจือปนและเมล็ดข้าวปนไม่เกินร้อยละ 2 เป็นต้น

(2) มีการบันทึกข้อมูลต่างๆ เช่น ความชื้น ปริมาณข้าวเปลือกก่อนสี ปริมาณข้าวสาร เป็นต้น

(3) หากมีการสีข้าวพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่ข้าวขาวกอเดียวพิจิตร ต้องมีการทำความสะอาดเครื่องสีข้าวทั้งระบบ ก่อนที่จะทำการสีข้าวขาวกอเดียวพิจิตร

(4) คุณภาพข้าวสาร ปริมาณสิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ 2 และปริมาณข้าวหักไม่เกินร้อยละ 7

การเคลื่อนย้าย กองเก็บ การรักษาสภาพ และการส่งมอบ

- (1) มีการจัดการระบบบัญชีในการบ่งชี้ เคลื่อนย้าย กองเก็บ บรรจุหีบห่อ รักษาสภาพตั้งแต่ขั้นตอนการรับเข้าโรงสี วันที่สีข้าวเปลือก ข้าวสาร การส่งมอบสินค้า
- (2) มีขั้นตอนในการควบคุมการกองเก็บ ควบคุมการเบิกจ่าย และดูแลรักษาสภาพผลิตภัณฑ์
- (3) มีการจัดการการเก็บสินค้าที่เหมาะสม เพื่อรักษาคุณภาพของสินค้า

การบรรจุหีบห่อ

- (1) รายละเอียดบนฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ ให้ประกอบด้วยคำว่า “ข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตร หรือ Khao Kaw Gor Diew Phichit หรือ Kaw Gor Diew Phichit Rice”
- (2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ชื่อและที่ตั้งของสถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย ปริมาณน้ำหนักบรรจุ เช่น ขนาด 1 กิโลกรัม ขนาด 5 กิโลกรัม เป็นต้น หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

(7) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่บริเวณภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 50 ลิปดา กับ 16 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา กับ 101 องศาตะวันออก พื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 30 เมตร ทางด้านตะวันออกมีความลาดเอียงไม่เกินร้อยละ 2 ส่วนที่ต่อเนื่องกับจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นที่ราบสูงความลาดเอียงร้อยละ 2-10 มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำน่าน แม่น้ำยม และแม่น้ำพิจิตร มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง เนื่องจากตะกอนที่แม่น้ำพัดพาทับถม เหมาะแก่การทำนาและปลูกพืชหมุนเวียน พื้นที่ส่วนใหญ่จึงใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรม เพราะพื้นที่ในนามีน้ำในแปลงจำนวนมาก ประกอบกับชุดดินพิจิตรรหัสชุดดิน Pic มีลักษณะดินเหนียวเนื่องจากสัณฐานวิทยาของข้าวพันธุ์นี้ คือ ลำต้นมีความสูงมากถึง 190 เซนติเมตร ซึ่งในฤดูที่มีน้ำหลากความเหนียวของดินชุดนี้สามารถที่จะค้ำจุนลำต้นของข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตรได้ ทำให้เมล็ดข้าวมีความสมบูรณ์ เรียวยาว จึงเหมาะที่จะปลูกข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตร

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่าง อุณหภูมิเฉลี่ยจึงค่อนข้างสูงตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 28.1 องศาเซลเซียส ในฤดูร้อนจะเริ่มช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าว ตลอดทั้งปีมีอุณหภูมิสูงสุด เฉลี่ย 32.9 องศาเซลเซียส ฤดูฝนเริ่มช่วงกลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคม เป็นระยะที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ช่วงกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยปีละ 1,233.33 มิลลิเมตร ส่วนในฤดูหนาวเริ่มช่วงกลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุดคือ เดือนธันวาคมและมกราคม มีอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.3 องศาเซลเซียส

ประวัติความเป็นมา

พื้นที่จังหวัดพิจิตร เป็นพื้นที่ลุ่ม มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ การทำนาจึงเป็นอาชีพหลัก และสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับชาวจังหวัดพิจิตรมาตั้งแต่อดีต ชาวชาวกอเตยพิจิตรไม่ใช่พันธุ์ข้าวดั้งเดิมของจังหวัดพิจิตร แต่นายนาค เป้าศรี เกษตรกรอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ได้นำพันธุ์มาปลูกครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2468 ที่ตำบลวงกรด อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร หลังจากที่ได้อพยพครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานในตำบลดังกล่าว และประสบปัญหาน้ำท่วมในช่วงปลายฤดูฝนเป็นประจำ ด้วยลักษณะลำต้นที่มีความสูงมากถึง 190 เซนติเมตร จึงเหมาะที่จะปลูกในพื้นที่น้ำหลาก ทำให้เกษตรกรรายอื่นๆ ของพื้นที่จังหวัดพิจิตร ได้ขอพันธุ์ไปปลูกจนเป็นที่แพร่หลายและทำให้จังหวัดพิจิตรมีชื่อเสียงในเรื่องข้าว ต่อมามีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวที่ให้ผลผลิตมาก คือข้าวพันธุ์ผสม หรือที่เรียกว่าข้าว “กข” เป็นข้าวที่มีระยะเวลาปลูกน้อย ต้นเตี้ยให้ผลผลิตสูง ตลาดให้ราคาดี เกษตรกรจึงให้ความสนใจทั้งข้าวพันธุ์พื้นเมืองมาปลูกข้าวพันธุ์ผสมจนทำให้ข้าวพันธุ์พื้นเมืองเกือบจะสูญพันธุ์ไป

ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก ได้เล็งเห็นถึงคุณค่าทางโภชนาการของข้าวชาวกอเตยพิจิตรพันธุ์พื้นเมืองจึงได้อนุรักษ์ข้าวชาวกอเตยพิจิตรพันธุ์พื้นเมืองขึ้น โดยเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวจากบ้านเขาดิน ตำบลเขาเจ็ดยอด กิ่งอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จากลักษณะคุณภาพเมล็ดดี คือมีท้องไข่น้อย เมล็ดยาว รูปร่างเรียวยาว คุณภาพการสีดีมาก สามารถทำเป็นข้าวสาร 100 เปอร์เซ็นต์ มีคุณภาพในการหุงต้มและรับประทานเป็นที่นิยมของเกษตรกรในภาคเหนือตอนล่าง ข้าวร่วนก่อนข้างแข็ง ปลายข้าวสามารถนำเข้าสู่อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เส้นได้ดี เช่น ทำเส้นขนมจีน เป็นต้น เพราะมีความชื้นหนืดทำเส้นได้ดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติดั้งเดิมของข้าวชาวกอเตย และได้รับการรับรองพันธุ์จากคณะกรรมการพิจารณาพันธุ์ กรมการข้าว ในชื่อ “ข้าวชาวกอเตย 35” เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2552 สร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกรว่าข้าวชาวกอเตยพิจิตรเป็นพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมสำหรับการปลูกในพื้นที่ลุ่ม ที่มีน้ำหลากในช่วงฤดูฝน ของพื้นที่ปลูกข้าวของจังหวัดพิจิตร

(8) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกข้าวชาวกอเตยพิจิตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ของจังหวัดพิจิตร ได้แก่ อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอสามง่าม อำเภอสามโก้ อำเภอวังทรายพูน และอำเภอวังนารายณ์

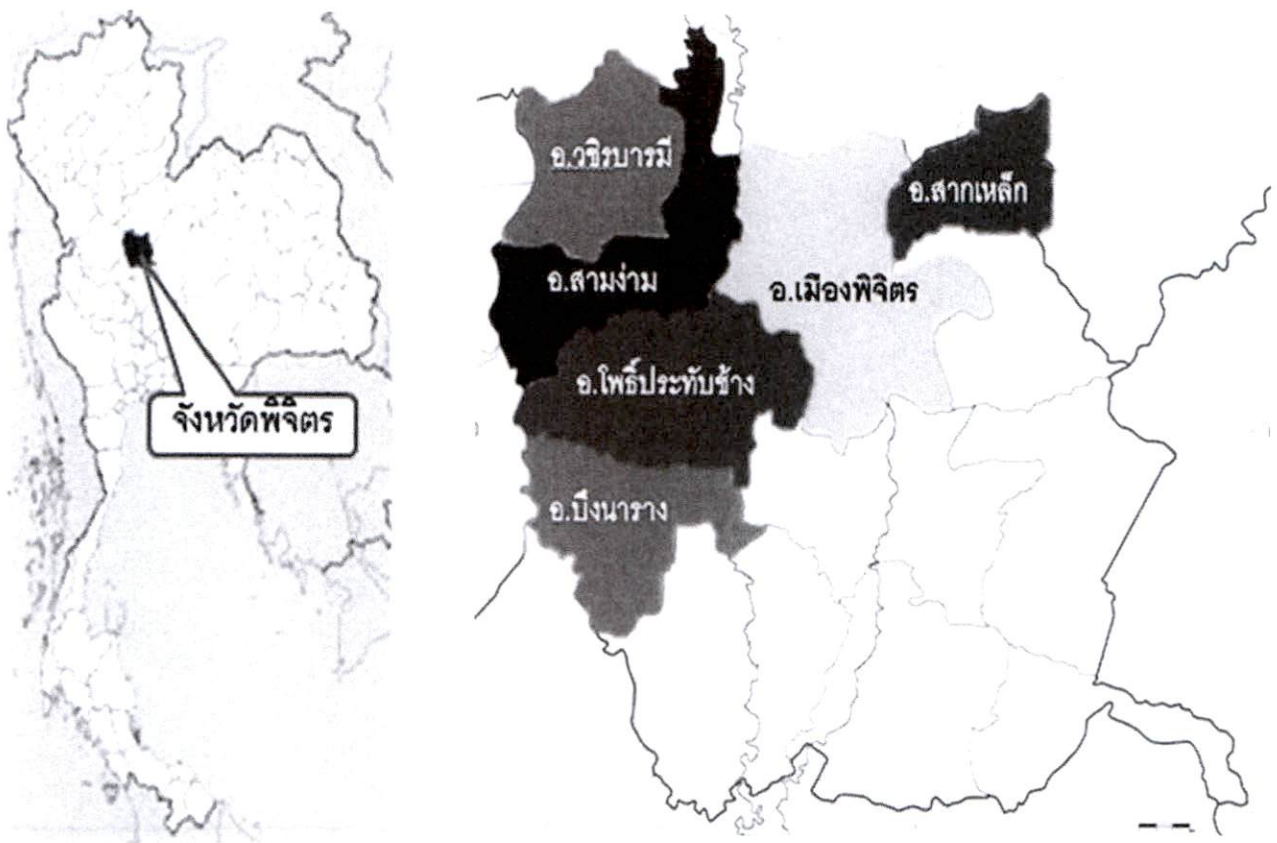
(9) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ข้าวชาวกอเตยพิจิตร จะต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้า ข้าวชาวกอเตยพิจิตร รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

(10) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวชาวกอเตยพิจิตร
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวชาวกอเตยพิจิตร และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
ข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตร

ขอบเขตพื้นที่การปลูกข้าวขาวกอเดี่ยวพิจิตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอของจังหวัดพิจิตร ได้แก่ อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอสามง่าม อำเภอสากเหล็ก อำเภาวชิรบารมี และอำเภอบึงนาราง